

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över utredningen "Ny museipolitik", SOU 2015:89**

Sammanfattning

Östergötlands museum välkomnar initiativet till att utreda en ny museipolitik. Utredningen beskriver noggrant framväxten och organisatoriska förändringar som de centrala museerna genomgått och visar att sektorn har stora förstärkningsbehov. Östergötlands museum anser dock att tilläggsdirektivet, rörande hur de centrala museerna kan göra sin verksamhet och samlingar mer tillgängliga i hela landet, inte analyserats tillräckligt; det saknas exempelvis tydliga beskrivningar om ansvarsfördelning mellan nationell, regional och kommunal nivå. Regionala museer har också nationella uppdrag och är en del av den statliga kulturpolitiken, vilket utredningen inte beaktar. Vi anser att utredningen inte belyser museernas uppdrag rörande samlingar, kulturmiljö och kunskapsuppbyggnad, vilka är av central betydelse för de regionala museernas verksamhet. Östergötlands museum vill också betona att för att kunna bedöma förslag som ges i museiutredningens betänkande, behövs ett mer omfattande arbete som inkluderar hela museisektorn.

Nedan presenteras Östergötlands museums synpunkter på utredningens förslag.

- Östergötlands museum ställer sig bakom förslaget om en museilag. Då samlingarna är centrala för ett museum tycker vi dock att ICOMs definition bör användas. Om ambitionen är att lagen ska omfatta alla museer, behövs en större förankring på regional och kommunal nivå och 13§ måste göras neutral för hela sektorn.
- Östergötlands museum är positivt till förslaget om aktiv förvaltning av samlingarna. Vi vill dock framföra att det redan finns en genomarbetad, internationell standard för samlingsförvaltning, SPECTRUM, som flera museer använder sig av.
- Östergötlands museum ställer sig positivt till förslaget att frågor som rör museisektorn samlas i ett sammanhållande organ som har till uppgift att främja utveckling av museiverksamhet. Vi önskar dock att myndighetens arbetsområde omfattar alla delar av den museala verksamheten, dvs. kompetens inom konst och kulturarv, kunskapsuppbyggnad, samlingsförvaltning, kulturmiljöarbete och inte minst digitalisering. Däremot anser Östergötlands museum att det är viktigt att

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUMRAOUL WALLENBERGS PLATS • BOX 232 • SE-581 02 LINKÖPING • +46 13 23 03 00
INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • ORG 822000-6103

Myndigheten för kulturanalys bibehåller sin fristående roll och även fortsättningsvis ansvarar för museistatistiken.

- Östergötlands museum är positivt till nya statsbidrag för samverkansprojekt, men anser att målformuleringen för bidraget måste förbättras. Vi önskar också långsiktiga strategiska insatser, exempelvis medel för förbättrad säkerhet på regionala museer så att dessa kan låna föremål från statliga museer.

Ny museilag

Generellt sett anser Östergötlands museum att en museilag som omfattar alla offentligt styrda museer skulle förtydliga museernas övergripande uppdrag och stärka sektorns position. Avgörande är att förslaget understryker museernas oberoende ställning – ”armlängds avstånd”. Östergötlands museum är dock tveksamt till om en lag utan sanktioner får en tillräckligt stor genomslagskraft.

Därutöver tycker vi att förslaget skulle vinna på att några av definitionerna förtydligas. Först och främst bör ICOM:s definition av ett museum användas i 3§ för att tydliggöra att museer per definition är institutioner som förvaltar och visar samlingar och att samlingarna är just det kriterium som särskiljer museerna från andra kultur- och kulturarvsinstitutioner. Önskar man att även konst- och utställningshallar omfattas av lagen kan detta läggas till i definitionen. Förslaget bör också inbegripa skillnader i olika typer av huvudmannaskap i 5§.

De centrala museernas regionala uppdrag som beskrivs i 13§ bör enligt Östergötlands museum ersättas med en formulering som tar de regionala och kommunala museernas roll i beaktning. Regionala museer ingår i den statliga kulturpolitiken genom Kultursamverkansmodellen som styrs av nationella mål. Ska lagen omfatta hela museisektorn, bör perspektivet breddas.

Östergötlands museum ser mycket positivt på förslaget i 14§.

Förslaget till museilag saknar kopplingar till Kulturmiljölagen. För alla regionala museer som har en omfattande verksamhet ute i landskapet med kommuner, organisationer, näringsliv och ger även stöd till de kommunala samhällsbyggnadsavdelningarna i deras hantering av kulturmiljön, är det viktigt att denna koppling tydligt framgår.

Aktiv förvaltning av samlingar

Östergötlands museum ställer sig positivt till förslaget om aktiv förvaltning av samlingarna. Den befintliga internationella standarden för samlingsförvaltning, SPECTRUM, som många svenska museer använder sig av, och ICOM:s regelverk är att betrakta som vägledande i detta arbete. Standarden SPECTRUM är utvecklad och förädlad under lång tid i samarbete med hundratals natur- och kulturarvsinstitutioner världen över och har testats på tusentals aktörer, allt från stora etablerade museer till mindre frivilligorganisationer. Viktigt är dock att påpeka att en aktiv samlingsförvaltning kräver resursförstärkning.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS • BOX 232 • SE-581 02 LINKÖPING • +46 13 23 03 00
INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • ORG 822000-6103

Östergötlands museum är dock kritiska till skrivelsen att "[de] statliga museerna ska även ha rätt att förstöra föremål om de inte behövs för verksamheten och saknar påtagligt marknadsvärde" (s. 278). Vi anser att marknadsvärde, som i sin natur är flytande, inte bör ses som ett kriterium för att förstöra museisamlingar.

Som nämns i utredningen har fyndfördelning inneburit ett stort ekonomiskt åtagande för de flesta läns museer. Östergötlands museum som själv bedriver arkeologisk verksamhet anser att det finns stora behov av att finna lösningar för hur regionala museer ska kunna ta ansvar för hela kedjan från arkeologisk undersökning till magasinering av arkeologiska föremål och arkivering av digitalt material.

Upprättande av en ny museimyndighet

En museimyndighet bör kunna ta ansvar för frågor som rör omvärldsanalys, digitalisering, juridiskt stöd, utvärdering, teknikutveckling, säkerhet, samlingsförvaltning och kulturmiljö. Vår bedömning är att dessa frågor bör samlas i ett sammanhållande organ men att utredningen föreslår en för liten myndighet för alla dessa uppgifter.

Att upprätta en museimyndighet innebär givetvis både för- och nackdelar. En särskild myndighet för sektorn kan belysa viktiga frågor och stimulera samverkan mellan museer. Riskerna är dock att den också kan leda till "stuprörstänkande" och isolera museiverksamhet från andra kulturverksamheter.

Östergötlands museum anser att kulturmiljöarbete bör ingå i den nya myndighetens ansvarsområde. Ur ett regionalt museums perspektiv anser vi att det är en väsentlig del av museiverksamhet som ofta glöms bort. Kulturrådet har exempelvis tydligt i sina strategier visat att de inte prioriterar denna fråga inom Kultursamverkansmodellen.

Riksutställningar har flera gånger varit en bra samarbetspartner, exempelvis rörande kompetensutveckling, kunskapsunderlag/utredningar och omvärldsbevakning. Det är viktigt att dessa positiva effekter tas tillvara vid en eventuell omstrukturering i myndighetsansvar.

Enligt Östergötlands museum är det önskvärt att Myndigheten för kulturanalys bibehåller sin fristående roll och även fortsättningsvis ansvarar för museistatistiken. Liksom Riksutställningar har Myndigheten för kulturanalys publicerat flera för regionala museer viktiga studier och bidragit till att kulturverksamheter på nationell och regional nivå granskas på ett professionellt sätt.

Nya statsbidrag

Det är positivt att ett nytt statsbidrag för samverkansprojekt inom museisektorn kan inrättas. Östergötlands museum skulle dock önska att 5§ i bidragsförordningen breddas till att omfatta mer än bara utställningsverksamheten och kompletteras med tydliga mål som ger långsiktigt hållbara samarbetsstrukturer för museerna. Idag finns det ett flertal sökbara bidrag för innovativa publika projekt (t.ex. Kulturbryggan, Postkodslotteriets kulturstiftelse, Vinnova) men det saknas stöd till långsiktigt utvecklingsarbete som rör

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS • BOX 232 • SE-581 02 LINKÖPING • +46 13 23 03 00
 INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • ORG 822000-6103

strukturella lösningar eller kompetensutveckling. Ofta är hinder för samverkan mellan centrala, regionala och lokala museer inte bara produktionspengar utan strukturella problem såsom exempelvis säkerhetskrav. Det skulle därför vara önskvärt att samverkansstödet kan ges till mer långsiktiga, strukturella åtgärder.

Önskade tillägg till utredningen

Översyn av den offentliga museiverksamheternas moms- och inkomstskatteregler så att alla museer har samma regelverk.

Statligt stöd till regionala museer som har tagit emot eller kommer att ta emot större volymer uppdragsarkeologiskt arkiv- och fyndmaterial.

För Östergötlands museum

Olof Hermelin
Museichef/Landsantikvarie

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS • BOX 232 • SE-581 02 LINKÖPING • +46 13 23 03 00
INFO@OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • WWW.OSTERGOTLANDSMUSEUM.SE • ORG 822000-6103